

(INTERVJU) Lucija Pinterič: "Na kmetiji ni časa za bolezen"



Vida Božičko Štajnberger

10.09.2025 06:00

V treh letih je služba za psihosocialno podporo kmetom opravila več kot 700 individualnih svetovanj. Potrebe in stiske kmetov so velike.



Poslušaj



Lucija Pinterič je strokovna delavka v socialnem varstvu in nudi podporo družini s pomočjo razbremenilnih razgovorov. Psihosocialna pomoč kmetom je brezplačna. ROBERT BALEN

Služba za psihosocialno podporo pri kmetijsko-gozdarski zbornici deluje že tri leta. S čim se ukvarjate, kakšne so potrebe in ali uspete pomagati vsem, ki pomoč potrebujete?

"Res je, storitev deluje že tri leta in je za člane kmetij brezplačna. Ta služba se je razvila kot odgovor na vse več potreb v pomanjkanju pomoči kmetom v stiski. Na težave so najprej opozorili pri Podeželski mladini, kjer so v okviru projekta Nemoč podeželja ugotovili, da so stiske ogromne. Zdaj je to delovno mesto v okviru kmetijsko-gozdarske zbornice. Sicer ni del javne službe, je pa financirano iz razpisa za podintervencijo znanja in prenos informacij s področja psihosocialnih tematik za leto 2025. Stalnega financiranja sicer ni in zdaj imamo sredstva zagotovljena do konca leta, potem pa bo, upajmo, ministrstvo našlo denar preko strateškega načrta. Mi bi si predvsem želeli reden in stabilen vir financiranja, hkrati pa bi službo tudi želeli razširiti. Za zdaj na tem področju delam le jaz, potreb pa je ogromno. V treh letih sem opravila 727 svetovanj v živo, po telefonu ali pa sem ljudi obiskala na kmetiji. To je glavna dejavnost, hkrati pa imam po različnih krajih Slovenije tudi predavanja in izobraževanja. Do zdaj se jih je zvrstilo že več kot 40."

So kmetje dovolj obveščeni o tej možnosti? Vedo, da se lahko v stiski obrnejo na vas?

"V kmečkih glasilih redno objavljam in imam svoje svetovalne rubrike, ljudje me spoznajo tudi na prej omenjenih predavanjih. Najbolj pa šteje priporočilo tistih, ki so na svetovanju že bili, in dejstvo, da je storitev zanje brezplačna. Hkrati se trudim, da res razumem specifiko kmečkega življenja. To je razlog, da vse več ljudi prepozna storitev kot zanje primerno. Imela sem primer gospe, ki je šla k zdravnici, ta jo je napotila k psihiatru zaradi izgorelosti. Psihiatrinja ji je rekla, da naj si za pol leta vzame bolniško in da bi bilo tudi dobro, da zamenja okolje. Zanja je to bilo povsem neizvedljivo, saj ima doma kmetijo. Ljudi je treba obravnavati v kontekstu njihovega načina življenja in tukaj bi se stroka morala bolj prilagoditi."

Kmetje bolj izpostavljeni tveganju za samomor

Pri Zvezi slovenske podeželske mladine so ob letošnjem svetovnem dnevu preprečevanja samomora (ta je danes) opozorili, da so kmetje zaradi specifičnih življenjskih in delovnih pogojev kar do 3,5-krat bolj izpostavljeni tveganju za samomor kot splošna populacija.

Samomor je eden največjih javnozdravstvenih izzivov sodobnega časa – vsako leto zaradi njega na svetu umre več kot 720.000 ljudi, za seboj pa pustijo neizmerno bolečino pri svojcih, prijateljih in v skupnostih. Prav zato je ključno, da o težavah spregovorimo, da ustvarjamo okolja, kjer je iskanje pomoči sprejeto, ter da krepimo solidarnost in sočutje do ranljivih posameznikov.

A ko pride tako daleč, se pač ljudje morajo ustaviti. Verjetno kmetje niso izjema.

"Že res, a je pristop zelo pomemben. Ta gospa je res izgorela, a ni videla možnosti, da bi se lahko ustavila. Človeka je treba voditi, da sam pride do zavedanja, kaj potrebuje. Ključno je, da razumemo delovne obveznosti in družinsko dinamiko na kmetijah. Brez tega kmetu težko svetuješ."

Kaj so sicer največje stiske na kmetijah? Kaj kmete najbolj bremeni?

"Najbolj jih bremenijo slabi medosebni odnosi. Tudi če imajo finančno stisko ali pa rečejo, da imajo preveč administrativnega dela, s pogovorom ugotovimo, da so v resnici glavna težava medosebni odnosi. Ker v družini ne podprejo eden drugega, ostalih pritiskov ne zdržijo. Tam, kjer imajo spoštljivo komunikacijo in urejene odnose, so stiske veliko manjše in ljudje zmorejo bistveno več."

Kateri odnosi so najpogostejši vir težav? So to partnerski odnosi, odnosi z otroki, s tistimi, ki na kmetijo pridejo kot partnerji ...

"Vedno je osnova vseh težav v družini partnerski odnos. Ta odnos je osnova družinskih vrednot in temeljev. Ko otroci odrastejo, se to odraža tudi na odnosih z odraslimi otroki, veliko težav se pojavlja tudi med snaho in taščo. Ta odnos je v družbi predstavljen zelo stereotipno, vendar me je v praksi presenetilo, da je res podvržen pogostim konfliktom. A osnova je partnerski odnos med mamo in očetom in pogosto se izkaže, da če ta odnos deluje, se tudi drugi odnosi lažje uredijo. Če se starša dobro razumeta, potem tudi ostali vidijo pozitivno vzdušje. Če na primer mama vedno kriči na očeta, ko kaj ni prav, potem otrok vidi, da s takim načinom nekaj doseže; če oče pije, ko v stiski ne ve, kaj bi sam s seboj, potem pa postane 'zabaven', otrok vidi tudi to. Taki vzorci vedenja se lahko prenašajo, če seveda tega ne ozavestimo."



V treh letih je opravila 727 svetovanj v živo, po telefonu ali pa je ljudi obiskala na kmetiji.

ROBERT BALEN

Vemo, da na kmetiji običajno skupaj živi več generacij. To pomeni več idej, vrednot, pravil, pa tudi več razlogov za konflikt.

"Skoraj vedno problemi nastanejo zaradi nepostavljenih mej. Mej se v teh družinah v resnici nikoli ni zares postavilo, ampak se vsi držijo le tihih pravil, kot so na primer, da se temu stricu nič ne sme reči ali da se mami vedno takoj ustreže, ko kaj potrebuje. Vse, ki pridejo na razgovor, skušam opolnomočiti, da na spoštljiv način povejo, kakšne so njihove potrebe, in da potem skušajo postaviti mejo."

Kdo sicer po pomoč pride najpogosteje? Je več žensk ali moških in koliko so stari?

"Rekla bi, da je med 70 in 80 odstotki žensk. Kar pa se starosti tiče, so prišli že 25 let stari, pa vse tja do 85 let. Največ pa je takih, ki so delovno aktivni in so najbolj v pogonu."

"Ključno je, da razumemo delovne obveznosti in družinsko dinamiko na kmetijah. Brez tega kmetu težko svetuješ"

Kaj pa razlogi? Rekli ste, da se skozi pogovor pokaže, da so v resnici najpogostejši vir težav odnosi, a verjetno se razpoke pokažejo v kakšnih posebnih situacijah ali dogodkih?

"Veliko je težav zaradi neuspešne ureditve nasledstva na kmetiji, veliko je neuspešnega uveljavljanja pravil pri menjavah generacij, tudi nespoštovanja. Enkrat je denimo prišel gospod, ki je želel prodati kmetijo. Po pogovoru sva ugotovila, da se ne razume s svojo mamo in da je to razlog za vse težave. Prišla sta tudi starša, ki že dve leti nista govorila s sinom. Potem sta prišla starša, ki nista našla prevzemnika zaradi neurejenih odnosov. Velikokrat pride tašča ali snaha. Pridejo tudi ljudje s težavami z alkoholom in s samomorilnimi mislimi. Sicer pa smo naredili raziskavo o duševnem zdravju kmetov, ki je pokazala, da imajo kmetje poleg stresa največ težav z nespečnostjo, izgorelostjo, anksioznostjo in depresijo. Največ stresa pa da jim povzroča kmetijska politika, sledijo vreme, odkupne cene pridelkov, administracija, vsakodnevni izdatki na kmetiji in preveč dela."

A kmetje se praviloma za pomoč odločijo precej pozno. Je še vedno prisotne precej stigme, ko govorimo o duševnem zdravju, ali so razlogi kje drugje?

"Do stisk imajo res veliko nerazumevanja in ravno zato se za pomoč odločijo zelo pozno. Po eni strani je to stigma, po drugi pa je tudi res, da je od enega kmeta veliko odvisno. Če gre na primer za živinorejsko kmetijo, kjer delata dva in eden od njiju zboli, je to velika katastrofa. Ne le zaradi organizacije dela, pač pa



bolezen. Morda še razumejo, če se kdo poškoduje s težko mehanizacijo in se ne more premikati. Če je karkoli drugega, pa velja, da se še vedno nekako da izpeljati delovne procese."

"Kmete pogosto vprašam, ali so že kdaj izgoreli, in večina jih odgovori, da ne. Ko pa preverim znake, vidim, da je oseba že na tretji ali četrti stopnji izgorelosti"

Koliko je te iztrošenosti na kmetijah?

"Ogromno. Kmete pogosto vprašam, ali so že kdaj izgoreli, in večina jih odgovori, da ne. Ko pa preverim znake, vidim, da je oseba že na tretji ali četrti stopnji izgorelosti."

Verjetno je prav zaradi težkega dela tudi veliko težav z iskanjem naslednikov kmetij. Pri nas je povprečna starost nosilca kmetije 65 let. Do nasledstva pride pozno, če sploh.

"To, da mladi več ne želijo tako trdo delati, gotovo drži. A jaz pravim, da lahko najdejo pot in to presežejo. Res pa je, da če si celo življenje poslušal, kako je težko, kako ni časa in denarja za dopust, bolniško in za družino, si tega seveda ne želiš. Na kmetijah, kjer je bila edina vrednota delo, in to takšno, da narediš točno tako, kot želijo drugi, je težko najti naslednika. Gre za vzorce, ki se prenašajo naprej. Imamo pa tudi primere, kjer med mamo in očetom prevladuje stanje dobrega počutja tudi takrat, ko trdo delata. Če delamo z veseljem in skušamo podpreti ostale družinske člane, je to povsem drugače. Vedno pa je ključno, da v prvi vrsti poskrbimo zase. Po drugi strani je težava pri prenosu kmetij tudi ta, da mora starejša generacija prepustiti vajeti mlajši. To je zelo težko in tudi tukaj se pri marsikateri družini zatakne. Ko mora na primer oče z vodilnega položaja presedlati na mesto delavca, je to predvsem obrat, ki ga mora biti sposoben narediti v glavi."

Kaj pa položaj žensk na kmetijah? Nemalokrat so ženske na podeželju odvisne od partnerja, kar jih zadržuje v zvezah, ki so slabe. Predvsem starejše si ne plačajo niti zavarovanja. Kako velik problem je to?

"Veliko je neplačanega dela, veliko je žensk, ki delajo na kmetiji in nikjer drugje, ob tem pa niso zavarovane. Take ženske so res v celoti odvisne od partnerja in to je res problematično. V takih primerih vedno skušam žensko opolnomočiti. Da sama skuša ozavestiti svojo vrednost in da začne postavljati meje in izpostavljati svoje potrebe. Namesto ljudi ne morem narediti nič. Moja naloga je, da jih usmerim in podprem."

Je pri mlajših ženskah situacija boljša?

"Mlajše ženske so večinoma zaposlene izven kmetijstva, tako da je boljše. Pri mlajših od 50 let še nisem srečala primera, da ne bi bila zavarovana. Danes ženske nočejo biti več odvisne. Pri starejših je to še prisotno, ker se na kmetijah nekoliko dlje držijo ostanki patriarhata. Kmetija je mikroklima na podeželju,

ki je nekoliko odmaknjena. Za socialno mrežo moraš načrtno delati. Če na primer hodiš v službo, kjer se dnevno srečuješ s 30 ali 50 sodelavci, se stiki pletejo spontano. Mnenja so različna in družba se hitreje spreminja. Na kmetiji teh različnih mnenj ni, zato so stigme ob vsakih odklonih večje."



Lucija Pinterič: "Najbolj jih bremenijo slabi medosebni odnosi. Tudi če so v finančni stiski ali pa rečejo, da imajo preveč administrativnega dela, s pogovorom ugotovimo, da so v resnici glavna težava medosebni odnosi." ROBERT BALEN

Kakšne sistemske spremembe bi bile ključne, da bi življenje na kmetijah postalo boljše? Da bi bilo okolje bolj privlačno tudi za mlade, ki danes pretežno odhajajo? Veliko se govori o nadomestilu dela v času bolniške in dopusta. Bi to morali urediti?

"Porodniško, bolniško in dopust je sicer tudi mogoče koristiti na kmetiji, a kaj, ko za nadomestno delovno silo ni poskrbljeno. Tako tudi v času bolniških, porodniških in očetovskih dopustov ljudje v resnici delajo. Če gre ženska za enajst mesecev na porodniški dopust, je ta izpad treba nekako nadomestiti. Mislim, da bi za to morala poskrbeti država in tudi ta del financirati. V drugih državah ti sistemi že obstajajo. Praksa je znana, zato to ne bi bilo tako težko. Če želimo zagotoviti dolgotrajen obstoj kmetijstva, bodo taki ukrepi pač nujni."

POVEZANI PRISPEVKI
